

Tuomo Tamminen

MIKSI EMME AUTTANEET?

*Koulukiusaamiseen
puuttumisen
liian lyhyt historia*

Gaudeamus

Alfred Kordelinin säätiö, Jokes, Suomen tietokirjailijat ry,
WSOY:n kirjallisuussäätiö ja Suomen tiedetoimittajain liitto ovat
tukeneet teoksen kirjoittamista.

Copyright © 2026 Tekijä & Gaudeamus Oy

Gaudeamus Oy
Kaisaniemenkatu 13 A, 00100 Helsinki
www.gaudeamus.fi

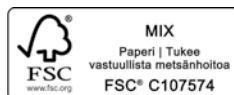
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
info@gaudeamus.fi

Kansi: Maria Manner

KL: 92.7, 38.5

ISBN 978-952-345-368-5

Painopaikka: BALTOprint, Vilna 2026

Sisällys

Johdanto	9
----------------	---

1 Kiusaamisen esihistoria ♦♦ 15

Koulu vuosisadan alussa	21
Kiusaaminen aikuisen silmin	27
Köyhät lapset joutuivat silmätikuiksi	30
Väkivalta oli maan tapa	36
Säälimätöntä kuria ja pennalismia	41
Kantelija rikkoo toverihenkeä	46
Lapsia piti karaista	49
Evakkolapset yrittävät sopeutua	56
Lapset kärsivät vanhempiensa takia	64
Sukupuoliroolit sitoivat	68
Koululuokka pienoisyhteiskuntana	77
Suomi avautuu sotien jälkeen	83
Toveriterroria koulukodissa	92
Vähemmistöön kuuluminen oli riski	95
Kiusaamiskeskustelu alkaa löytää julkisuuteen	104

2 Koulukiusaaminen saa nimen ♦♦ 109

Dan Olweus käynnistää kiusaamistutkimuksen	115
Räjähtääkö peruskoulu käsiin?	122
Kiusaamiseen suhtauduttiin ”neutraalisti”	131
Kiusaaminen lasten näkökulmasta	136
Kiusaaminen jää kouluväkivallan alle	139
Saavatko opettajat oikeanlaista koulutusta?	145
Käräjillä tavataan	148
Koulun pihan kastilaitos	152
Kiusaavatko tytötkin?	160

Seksuaalista ahdistelua vai kiusaamista?	168
Käymäläterroria.	177
Mopokasteita ja nahkapäätöksiä	179
Pelit pelastivat.	186
Miten kiusaamiseen voi puuttua?	189
Laaja kyselytutkimus Turun seudulla	194
Raumanmeren kouluampuminen.	197
Syytettynä väkivaltaviihde	199
Kiusatuille tukea	202
Mitä voi odottaa poliitikoilta?	211
Kertomuksia suomalaisesta peruskoulusta.	220
Uusia suuntia kiusaamistutkimukseen	224
Koulukiusaamisesta uskalletaan jo puhua	238
Kiusattujen Tuki ry vastaan OAJ	243
Yhden miehen yhdistys	249
Kiusattukin voi kiusata.	262
Selvitysmiehiä ja palvelevia puhelimia.	268
Laki vaatii turvallisen opiskeluympäristön.	282
Amatöörit auttajina.	289
Kiusaaminen lehtien palstoilla.	294
Kiusattujen Tuki ry:n loppu.	299

3 Onko mikään muuttunut? ♦♦ 307

Keskustelua on hallinnut KiVa Koulu	316
Koulutetaanko opettajia riittävästi?	321
Uusia näkökulmia	328
Seurauksia ja rangaistuksia	333
Lopuksi	338

Viitteet	343
Lähteet ja kirjallisuus	367
Henkilöhakemisto.	397
Kiitokset.	399
Kirjoittaja.	401